

поділилася своїми спостереженнями над роботою школи в с. Шевченковому на Черкащині.

На заключному засіданні семінару виступили представники української громади Санкт-Петербурга *В.А.Зеленський* та *Б.С.Набережний*. Відбулася презентація альбома-путівника трьома мовами, виконаного *Т.М.Лебединською* та художником-фотографом *П.М.Тарасенком*, — “Пам’ятні місця *Т.Г.Шевченка* в Санкт-Петербурзі” російською, українською та англійською мовами (СПб., 2004) і “Шевченківського календаря” на 2004-й рік. Із часописом “Українці та Петербург”, зокрема з його №№7 і 8, присвяченими Шевченкові, ознайомив присутніх редактор щомісячника *В.Ф.Косенко*. І вихід у світ цих видань, і проведення семінару в цілому стали можливими завдяки спонсорській допомозі Санкт-Петербурзьких українців *О.П.Близнюка*, *О.Т.Гречка*, *І.П.Довженка*, *В.А.Зеленського*, *А.Г. та В.І.Крапивою*, *Б.С.Набережного*. Учасники семінару побували в Академії мистецтв, відвідали Меморіальний музей-кімнату, де жив і працював Шевченко до свого останнього дня, подарували співробітникам музею шість томів нового Повного зібрання творів поета, а також кн. *П.Жура* “Труди і дні Кобзаря”, альбом “Реріх і Шевченко”.

IV Міжнародний семінар “Шевченківський Петербург” продемонстрував плідність співробітництва науковців різних галузей у дослідженні життєпису і творчості Шевченка. Підсумовуючи роботу семінару, *М.М.Павлюк* підкреслив необхідність залучення джерельної бази Санкт-Петербурзьких архівних та бібліотечних фондів, наголосив важливість участі Санкт-Петербурзьких фахівців у підготовці Шевченківської енциклопедії, робота над якою триває в Києві.

Роксана Горбовець

“ПОВЕРНЕННЯ ЕВДОТЕЇ”

Під такою назвою протягом травня 2004 року в Національному музеї літератури України діяла виставка з нагоди 100-річчя від дня народження письменниці Докії Гуменної. Назва виставки не випадкова, адже лише зараз після півстолітнього замовчування в Україні повертається ім’я та творчий доробок письменниці, яка змушена була виїхати на еміграцію. Ювілейна виставка побудована з використанням особистих оригінальних матеріалів Докії Гуменної, які були дбайливо збережені її сестрою Оленою. В 1994 році ці документи, фото та рукописи були передані до музею родичами письменниці на її прохання.

Серед документів, що були представлені на виставці, матеріали про початок літературної діяльності Докії Гуменної. Це, зокрема, угоди письменниці про видання окремими книжками повістей “Ех, Кубань, ти Кубань, хлібородная” (1929 р.) та “Кампанія” (1931 р.). За ці твори авторка згодом мала “нагінки” з приводу “неправильного розуміння” політики партії щодо побудови соціалізму на селі. Тут же представлено свідоцтво про навчання Докії Гуменної у Харківському технікумі сходовознавства (1932 р.) та документи про вимушену працю стенографісткою в різних установах Києва. Викликали цікавість фото Докії Гуменної (1938р.) серед учасників археологічної експедиції по вивченню Трипільської культури у селі Халеп”є та перші публікації письменниці, в яких вона звертається до праісторії, зокрема, оповідання “Про Мустьєрського хлопчика” (1940р.).

Літературна діяльність Докії Гуменної на еміграції представлена прижиттєвими виданнями її творів. В літературному доробку письменниці — 23 книжки, з яких 20 вона видала на еміграції, здебільшого власним коштом за гроші, зароблені важкою фізичною працею. Експонувалися перше видання трьох книжок роману-епопеї “Діти Чумацького шляху” (Мюнхен, 1948р.) (остання книжка цієї тетралогії побачила світ у США (1951р.) та збірка новел “Куркульська вілія” (Зальцбург, 1946р.).

На початку 90-х років ХХ століття працівники музею листувалися з Докією Гуменною. Письменниця надіслала до музею всі твори, що вийшли у США, зі своїми автографами. Більшість цих видань було представлено на виставці. Це повісті “Великий Цабе” (1952 р.), “Мана” (1952 р.), феєрія “Епізоди із життя Європи Критської” (1957 р.), оповідання “Жадоба” (1959 р.), збірник оповідань “Чотири сонця” (1969 р.), фантастична повість “Небесний змій” (1982 р.) та ін. Окремим комплексом представлено твори Докії Гуменної та її спогади про діячів літератури Григорія Косинку, Бориса Антонечка-Давидовича та

Слово і Час. 2004. №7

інших, яких вона знала особисто, та твори письменниці, що вийшли в Україні вже після незалежності. Серед цих видань казка-есе "Благослови, Мати!" (1995 р.), роман "Діти Чумацького шляху" (1998 р.), роман-хроніка "Хрещатий яр" (2001 р.) та ін.

Продовженням розмови про творчість Докії Гуменної став літературний вечір у музеї, який відбувся 12 травня. На вечорі роздумами про творчість письменниці та спогадами про особисту зустріч з нею у Нью-Йорку поділився з присутніми проф. Інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка *А.Пограбний*. *В.Улянич* — професор історії Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" зупинився на необхідності перевидання творів Докії Гуменної в Україні та Росії.

Великий інтерес у присутніх викликав виступ московського вченого, професора психології Московської медичної академії ім.І.М.Сеченова, внучатого племінника Докії Гуменної *Євгена Безносюка*. Він прибув до Києва спеціально на запрошення працівників музею. Під час зустрічі Є.Безносюк розповів, що в родині довгий час не знали про долю Докії Гуменної, але його бабуся Ганна — рідна сестра письменниці завжди тепло про неї згадувала. Він передав до колекції музею фото родини Гуменних початку ХХ ст., своє листування з письменницею та інші матеріали, які доповнюють її біографію.

Зав. відділу музею *Г.Болотова*, яка вела вечір розповіла про роботу над цією виставкою "Повернення Евдотії" та поділилася своїми думками про творчість Докії Гуменної. Зокрема, зазначила, що письменниця однією з перших в українській літературі звернулася до питання історичної психології та етнопсихології українського народу.

Виступ дівочого пісенного гурту "Лукині роси" Київського національного університету культури і мистецтв відтворив автентичний спів Київщини та Черкащини, який любила письменниця.

Лариса Омеляненко

НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ В УКРАЇНІ

24–25 березня ц.р. в Києві в Українському товаристві охорони пам'яток історії та культури спільно з науково-дослідним підприємством "Часи козацькі" та Центром пам'яткознавства НАН України й Українським товариством охорони пам'яток історії та культури відбулася XIII Міжнародна науково-практична конференція "Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні".

У роботі двох пленарних та трьох секційних засідань конференції — "Історико-краєзнавчі розвідки", "Нові дослідження пам'яток археології козацької доби", "Писемні джерела про українське козацтво" — взяли участь науковці, музейники, викладачі вузів із 22 міст України — провідних осередків вивчення козацьких пам'яток, а також із Санкт-Петербурга (Росія). Це понад 100 доповідей та повідомлень — історико-краєзнавчих, археологічних, мистецтвознавчих, мовознавчих та літературознавчих розвідок про пам'ятки українського козацтва, відповідні музейні збірки, архівні матеріали.

Конференцію відкрив голова Українського товариства охорони пам'яток історії та культури акад. *П.Толочко*. Розглядалися питання походження та подальшої історії українського козацтва XVI — XVIII ст., вивченні родоводів та зв'язки представників старшини, історіографія історії козацтва, дослідження пам'яток археології та писемних джерел пізнього середньовіччя.

На секції "Писемні джерела про українське козацтво" були представлені творчі набутки з питань мовознавства, літературознавства: *В.Колосова* (Київ) розповіла про невідомий автограф Мелетія Смотрицького; *Л.Рева* (Київ) досліджувала Євангеліє в історичному і культурному житті України.

Цікаві повідомлення науковців *І.Синиці* (Київ) — "Козацтво в науковій та художній прозі XIX ст."; *Ю.Датченко* (Дніпропетровськ) — "Тема козаччини у творчості Миколи Чернявського"; *Є.Луняк* (Ніжин) — "Дослідження козацтва в працях кирило-мефодіївців"; *Л.Андрієнко* (Київ) — "Образи Святого Письма в бароковій поезії XVII ст."; *О.Царенко* (Умань) — "Списки Києво-Печерського Патерика в Україні XVI — XVIII ст."; *Н.Костецької* (Київ) — "Релігійна лексика в духовних епіграмах Дмитра Туптала" та інші.

На конференції були підведені підсумки новітніх досліджень фахівців, а також окреслені перспективи вивчення та використання пам'яток пізнього Середньовіччя. Засідання супроводжувалися виставкою нових археологічних знахідок та видань.

Леся Рева